

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การวิเคราะห์เรื่องตัวตนในงานวรรณกรรมของนายเสกสรรค์ ประเสริฐกุล
ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ผู้วิจัย : สิบเอก เด่นชัย ประทุมแผ้ว

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหากษณะ ตรุโณ, ผศ.ดร. ป.ธ.๓, พธ.บ., พธ.ม. (ปรัชญา), Ph.D.

: รศ. สุเชาว์ พลอยชุม ป.ธ.๕, ศน.บ., M.A..

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๓๐ มกราคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในสาขาปรัชญาการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องตัวตนในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท การวิจัยเป็นการวิจัยเอกสารโดยอ่านและวิเคราะห์เนื้อหาในงานเขียนของเสกสรรค์ฯ จำนวน ๓๓ เล่ม เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องตัวตนในพุทธปรัชญาเถรวาทโดยศึกษาข้อมูลในพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องตัวตนในพุทธปรัชญาโดยอาศัยทฤษฎีสัจจะ ๒ เป็นหลักซึ่งจะเห็นได้ว่าความจริงสูงสุดคือปรมาตมสัจจะนั้นพุทธปรัชญาเถรวาทปฏิเสธแนวคิดเรื่องตัวตนที่ถาวรซึ่งสุดท้ายแล้วเป็นเพียงสภาวะที่ว่างเปล่าคือสุญญตาไม่มีตัวตนที่ถาวรตัวตนในระดับสมมติสัจจะซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้เพื่อการสื่อสาร (ภาษา) ในการสร้างความเข้าใจเพื่อการอยู่ร่วมของมนุษย์ คำว่าตัวตนระดับสมมติสัจจะนี้เป็นสิ่งที่ยอมรับได้

การศึกษาแนวคิดเรื่องตัวตนที่ปรากฏในงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุลพบว่าตัวตนแบ่งออกได้ ๓ แบบคือ ๑. ตัวตนที่เป็นวัตถุคือร่างกาย ๒. ตัวตนที่เป็นจิตคือความคิด และ ๓. ตัวตนที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว ตัวตนทั้งหมดที่นำเสนอผ่านงานวิจัยนี้ล้วนมาปัจจัยหลัก ๒ ประการคือ ๑. จากประสบการณ์ในชีวิต ๒. จากการศึกษาเรียนรู้ผ่านทฤษฎีต่าง ๆ จนเกิดบูรณาการขึ้นมาเป็นชุดความคิดต่าง ๆ ของตัวเอง

ดังนั้น ตัวตนในงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล เมื่อวิเคราะห์ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทแล้ว ในระดับที่เป็นภาษาและข้อความในงานวรรณกรรมเป็นเพียงตัวตนในระดับสมมติบัญญัติเท่านั้น แต่จากประสบการณ์ของชีวิตและทฤษฎีที่เรียนรู้มาทำให้เห็นว่าเป้าหมายของความสมบูรณ์ของมนุษย์คือการปราศจากทุกข้ออย่างสิ้นเชิงซึ่งเมื่อมองตามเจตนารมณ์ของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล แล้วถือว่าเป็นความจริงระดับปรมาตมสัจจะ

Thesis Title : The Analyzation of the “Self”, (Attā) in Mr.Sekson Prasurtkul’s
Literatures according to the Point in Theravāda Philosophy

Researcher : Deanchai Pratumfang

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. PhramahaGrisana Taruno, Pali III, B.A., M.A.
(Phil.), Ph.D., (Phil.)

: Assoc. Prof. Sushoa Ploychum Pali VI, M.A..

Date of Graduation : January 30, 2012

Abstract

This thesis is a qualitative research in philosophy branch. This research is of the objective to analytically study the view point about the “Self” in Mr. Sekson Prasurtkul’s literary works according to the in Theravāda Philosophy. It is documentary research works by reading and analyzing the essence in the works by written Mr. Sekson of the number of 33. It is also to study the matter of “Self” in Theravāda Buddhist Philosophy by studying the data in the Tipitakas, Atthakathas and Sub-Commentaries including the connected documents with the objective to study the “Self” in Theravāda Buddhist scriptures with the help of the theory of the two types of “Truth” as the principles. It can found that the highest truth which is the ParamatthaSacca, the Supreme truth, refuses the matter of permanent self as just the emptiness which called “Suññata” The self at the level of Suppositional truth which is one of the instruments used for communication (language) in forming the understanding the human beings ways of living together. The term “Self” at the level of Suppositional truth can be accepted.

From the study of the viewpoint about the self in Mr. Sekson Prasurtkul literatures, it is found that the “self” can be divided into 3 types, namely: 1. The appearing in literacy works bodily self 2. The mental self 3. The specialized self. All the selves proposed in the research come from the 2 main factors, namely: 1. The life experience 2. The study through the theories. From these two studies, ones thought arises up to becoming the identity.

So, the self in Mr. Sekson Prasurtkul's literary works is just the view point at the suppositional level. From Mr. Sekson's life experience and theories, we can see the target of the human beings completion, that is the absolute absence of the suffering. When it is looked at according to Mr. Sekson's, it is found that it is high truth in Theravāda Buddhist Philosophy, that is the Paramatha-Sacca, the highest truth.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระมหากษัตริย์ ตรีโณ, ผศ.ดร. ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สุเชาว์ พลอยชุม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้คอยแนะนำให้คำปรึกษาและคอยชี้แนะแนวทางการหาข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน และ ดร.แสง นิลมานะ ที่ได้คำแนะนำจนเป็นเหตุให้ผู้วิจัยได้เลือกทำวิจัยในหัวข้อนี้ และเป็นที่ปรึกษาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนอาจารย์รังสี สุทนต์ และกัลยาณมิตร ผู้ให้ความรู้และให้คำปรึกษา ตลอดจนหนังสือตำราและข้อมูลในการค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ให้ความรู้ทุกท่าน ตลอดระยะเวลาที่ผู้ทำวิจัยได้ศึกษาและขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความรู้และช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา รวมทั้งบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องในการทำวิจัยในครั้งนี้จนทำให้งานวิจัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัยที่อนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยในการสืบค้นข้อมูลในการจัดทำวิจัย ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ผู้วิจัยไปสืบค้นข้อมูล และขอขอบคุณเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ คอยแนะนำและแบ่งปันความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการทำงานวิจัย

ความดีที่ผู้วิจัยได้กระทำที่เป็นประโยชน์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเป็นเครื่องบูชาแด่พระรัตนตรัยที่เคารพอย่างสูงสุด แต่บิดามารดา คุณครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง ที่คอยให้กำลังใจในการทำงานวิจัยเมื่อผู้วิจัยเกิดความรู้สึกท้อแท้ ตลอดจนผู้มีอุปการคุณต่อผู้วิจัยทุกท่านตลอดไป

เด่นชัย ประทุมแผ้ว

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ช

บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ที่มาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๓
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย	๙
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๐

บทที่ ๒ แนวคิดเรื่องตัวตนในพุทธปรัชญาเถรวาท	๑๑
๒.๑ นิยามแนวคิดเรื่องตัวตนร่วมสมัยกับพุทธปรัชญาเถรวาท	๑๒
๒.๒ ความหมายของมนุษย์และกำเนิดมนุษย์ในพุทธปรัชญาเถรวาท	๑๗
๒.๒.๑ ความหมายของมนุษย์	๑๗
๒.๒.๒ องค์ประกอบของมนุษย์	๒๐
๒.๓ ธรรมชาติและสถานภาพของมนุษย์	๒๒
๒.๔ มนุษย์กับการดำรงอยู่ในสังคม	๒๕
๒.๕ มนุษย์กับกฎแห่งกรรม : ความรับผิดชอบทางศีลธรรม	๒๗
๒.๖ เป้าหมายของชีวิต	๓๓
๒.๗ วิเคราะห์แนวคิดเรื่องมนุษย์ที่ปรากฏในไตรลักษณ์	๔๑
๒.๗.๑ อนิจจัง	๔๒
๒.๗.๒ ทุกขัง	๔๓

๒.๗.๓ อนัตตา	๔๔
๒.๘ สรูป	๔๕
บทที่ ๓ แนวคิดเรื่องตัวตนในงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล	๔๘
๓.๑ ผลงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล	๔๙
๓.๒ ลักษณะและอัตลักษณ์ในรูปแบบของงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล	๖๐
๓.๓ ความหมายเรื่องตัวตนที่ปรากฏในงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล	๖๖
๓.๔ มนุษย์ในงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล	๗๐
๓.๕ มนุษย์กับกฎแห่งกรรมและความรับผิดชอบทางศีลธรรมในงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล	๘๐
๓.๖ เป้าหมายของชีวิตในงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล	๘๔
๓.๗ สสรุป	๘๙
บทที่ ๔ การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องตัวตนในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท	๙๔
๔.๑ การตีความและความเข้าใจเรื่องตัวตนในพุทธปรัชญาเถรวาท	๙๔
๔.๒ การตีความและความเข้าใจเรื่องตัวตนในงานวรรณกรรมตามทัศนะของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล	๙๕
๔.๓ การตีความและการเข้าใจเรื่องตัวตนในงานวรรณกรรมตามทัศนะของ เสกสรรค์ประเสริฐกุล	๙๗
บทที่ ๕ สรุปลผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๑๐๑
๕.๑ สรุปลผลการวิจัย	๑๐๑
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๐๓
บรรณานุกรม	๑๐๔
ประวัติผู้วิจัย	๑๐๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. การใช้คำย่อ

พระไตรปิฎกบาลี ที่อ้างในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาทศปิฎก ๒๕๐๐ พระไตรปิฎกภาษาไทย อ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ ปกรณวิเสสอ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาปกรณวิเสส อรรถกถาบาลี อ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา และ ฎีกาบาลี อ้างอิงจาก ฉบับมหาจุฬาฎีกา มีคำย่อดังนี้

พระสุตตันตปิฎก

ขุ.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิทเทสบาลี	(ภาษาบาลี)
ขุ.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิทเทส	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรคบาลี	(ภาษาบาลี)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคคบาลี	(ภาษาบาลี)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.สี.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรคบาลี	(ภาษาบาลี)
ที.สี.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสกบาลี	(ภาษาบาลี)
ม.มู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสกบาลี	(ภาษาบาลี)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปณณาสกบาลี	(ภาษาบาลี)
ม.อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปณณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวารวรรค	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	องคุตตรนิกาย	จตุกกนิปาตบาลี	(ภาษาบาลี)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	องคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ฉกก.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	องคุตตรนิกาย	ฉกกนิปาตบาลี	(ภาษาบาลี)
อง.ฉกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	องคุตตรนิกาย	ฉกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	องคุตตรนิกาย	ติกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.เอกก.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	องคุตตรนิกาย	เอกกนิปาตบาลี	(ภาษาบาลี)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ. (บาลี)	=	อภิธัมมปิฎก	วิงคปาติ	(ภาษาบาลี)
อภิ.วิ. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	วิงค์	(ภาษาไทย)

อรรถกถา และปกรณ์วิเสส

วิสุทฺธิ. (บาลี)	=	วิสุทฺธิมคฺคปกรณ์	(ภาษาบาลี)
วิสุทฺธิ. (ไทย)	=	วิสุทฺธิมรรคปกรณ์	(ภาษาไทย)

๒. การระบุหมายเลขและคำย่อ

การระบุหมายเลขและคำย่อพระไตรปิฎก ปกรณ์วิเสส อรรถกถา และฎีกา ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สัลลขณธวคฺคปาติ พระไตรปิฎกภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาฯ ตีพิมพ์ ๒๕๐๐ และทีฆนิกาย สัลลขณธวคฺค พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙